

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 21 september 1940 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i grunderna för utlämnande av torvlån från industrilånefonden.

(1:a avd.)

I en den 19 augusti 1940 dagtecknad proposition (nr 20) har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva att, i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen angivna grunder, lån måtte få utlämnas från industrilånefonden för beredande av driftkapital åt till torvhanteringen hörande företag.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat följande:

Vid 1902 års riksdag beslöts bildande av en fond för torvindustriens befrämjande, den s. k. torvindustrilånefonden, från vilken lån skulle kunna utlämnas för industriella anläggningar, avseende tillverkning av brännertorv eller torvströ.

I proposition nr 196/1927, vilken vann riksdagens bifall, föreslog Kungl. Maj:t, att lån från fonden måtte få lämnas till även andra fabriker och industriella företag än de till torvhanteringen hörande. Fondens benämning ändrades i anslutning härtill till industrilånefonden. I samband härmed utfärdades kungörelse den 13 oktober 1927 (nr 402) med allmänna villkor och bestämmelser för lån från fonden. Enligt kungörelsen må — såvitt angår torvlånen — lån från fonden utlämnas för industriella anläggningar, som avse tillgodogörande av landets torvtillgångar för tillverkning av torvbränsle och torvströ.

I skrivelse den 27 maj 1940 har *kommerskollegium* hemställt om vidtagande av åtgärder för möjliggörande av utdelning av torvlån även såsom förslag till driftkostnader, varefter kollegium den 30 juli 1940 överlämnat ett av kollegium utarbetat förslag till ändringar i vissa delar av ovannämnda kungörelse den 13 oktober 1927 (nr 402).

Jämlikt detta förslag skulle lån för driftkostnader få beviljas i regel till högst så stort belopp, som motsvarade dylika kostnader under ett år, samt återbetalningstiden bestämmas till högst fem år från lyftningsdagen. Vidare skulle — i överensstämmelse med hittills gällande grunder — därest anläggning icke inom tre år från det torvlån för anläggningskostnader beviljats

blivit fullbordad enligt därför gällande plan lånet eller vad därav återstode oguldet anses vara till betalning genast förfallet, såvida icke Kungl. Maj:t funne gott medgiva anstånd med betalningen helt eller delvis.

Till motivering för berörda författningsförslag har kollegium anfört bland annat:

För att möjliggöra återupptagande av torvtillverkningen vid sådana bränn-torvfabriker, som varit nedlagda en längre tid, erfordrades i allmänhet upprensning av diken och avlopp samt reparation av maskiner och lador jämte översyn av planeringen. I de fall, där innehavaren saknade nödigt kapital härtill samt till de direkta driftkostnaderna, skulle de nu ifrågavarande lånen, som i sin helhet torde kunna betecknas som torvlån till driftkostnader, bliva erforderliga för att ökad torvtillverkning skulle komma till stånd inom landet.

De nya driftlånen skulle givetvis hava till ändamål att befordra tillverkningen av torvprodukter, och vid beviljandet av sådana lån torde en viss årlig minimitillverkning böra föreskrivas. Ett eftersättande av sådan föreskrift vore alltså icke förenligt med ändamålsenlig skötsel av rörelsen. För att utöva kontroll över detta kunde statskontoret behöva få företaget besiktigt vid av statskontoret vald tidpunkt av året.

Övriga sakliga ändringar, som kollegium föreslagit, avsåge endast bättre anpassning till faktiska förhållanden, då från och med innevarande budgetår torvingenjörer komme att endast tillfälligt förordnas och intet vore bestämt om de former, vari statens rådgivande och kontrollerande verksamhet på torvhanteringsens område framdeles skulle komma att utövas, utan endast kunde antagas, att någon statlig befattningshavare med teknisk utbildning eller av statlig myndighet auktoriserad tekniker måste hava befattning med dylika frågor.

Föredragande statsrådet har anfört huvudsakligen följande:

Principerna för torvlåns utlämnande hade under såväl den förutvarande torvindustrilånefondens som den nya industrilånefondens tillvaro växlat. Under vissa tider, särskilt under världskrigets bränslebrist, hade man sökt uppmuntra till största möjliga antal nyanläggningar. Under andra tider åter, då depression inträtt inom torvhanteringen, hade långivningen skett med mer eller mindre starkt utpräglad återhållsamhet. Detta hade framför allt varit fallet under de senaste två decennierna. Bränn-torvtillverkning hade under då rådande rikliga bränsletillgång och låga stenkolspriser blott i särskilt gynnsamma fall kunnat löna sig.

Det vore under nuvarande förhållanden av vikt att främja utnyttjandet av de torvtillgångar, som funnes inom landet. Åtskilliga innehavare av äldre bränn-torvsanläggningar torde vara hånade att återupptaga driften, därest vederbörande företag försåges med för ändamålet erforderligt driftkapital. Föredraganden tillstyrkte med hänsyn härtill sådana jämkningar i de för industrilånefondens användning gällande grunder, att möjlighet bereddes att med lån tillgodose torvhanteringen icke blott, på sätt för närvarande vore fallet, för nyanläggningar och utvidgningar utan även för beredande av driftkapital. För genomförande av förslaget torde fordras riksdagens medgivande.

De av kommerskollegium föreslagna villkoren för de nya lånen ävensom de ändringar i övrigt i gällande kungörelse angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från industrilånefonden kunde i huvudsak biträdas. Erforderliga närmare föreskrifter i ämnet torde få meddelas av Kungl. Maj:t, då riksdagens beslut i huvudfrågan föreläge.

Utskottet.

Utskottet har icke något att i princip invända mot att gällande grunder för användning av industrilånefonden ändras — på sätt i förevarande proposition föreslagits — därhän, att lån ur fonden kunna lämnas jämväl för tillgodoseende av torvhanteringen med driftkapital. Beträffande dessa lån har kommerskollegium föreslagit en återbetalningstid av högst fem år från lyftningsdagen. Enligt utskottets mening synes försiktigheten bjuda att fastställa en något kortare återbetalningstid och får utskottet för sin del förorda, att ifrågavarande tidsgräns fastställas till högst tre år. Kommerskollegium har vidare — i överensstämmelse med nu gällande grunder — föreslagit att, därest anläggning icke blivit fullbordad inom tre år från det torvlån för anläggningskostnader beviljats, lånet eller återstående del därav skulle omedelbart vara till betalning förfallet, så framt Kungl. Maj:t icke medgåve anstånd med betalningen helt eller delvis. Utskottet har funnit det tveksamt om icke även nämnda tidsgräns av tre år är alltför rikligt utmätt. Ifrågasättas kan, om icke en nedsättning här till två år lämpligen låter sig göra. Det torde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att till närmare övervägande upptaga detta spörsmål.

Då förevarande proposition i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande, får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att, i huvudsaklig överensstämmelse med i förevarande proposition angivna grunder, med beaktande av vad utskottet här ovan anfört, lån måtte få utlämnas från industrilånefonden för beredande av driftkapital åt till torvhanteringen hörande företag.

Stockholm den 21 september 1940.

På andra särskilda utskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: Se under utlåtande nr 23.